

Raadsvoorstel

Onderwerp: Rekenkameronderzoek Samenspel raad, college en ambtelijke organisatie

Raadsvergadering	14 november 2024, agendapunt .. - zie apart besluitblad -
Datum raadsvoorstel	5 november 2024
Bijlage(n)	3
Zaaknummer	Z.371600 / D.1779921
Behandeld in commissie	Algemeen Bestuur en Middelen 24 oktober 2024, agendapunt ..
Portefeuillehouder	burgemeester N. Meijer
Informatie bij	Marien Abspoel, secretaris rekenkamer
E-mail / telefoonnummer	m.abspoel@huizen.nl / 035-5281358

Voorgesteld besluit

Instemmen met de aanbevelingen uit bestuurlijke samenvatting en het rapport: Ruimte vragen, geven en nemen:

1. De raad organiseert (vervolg-)overleg om te komen tot een gezamenlijke rolopvatting over de raad en kiest een gezamenlijke rol per beleidsthema.
2. Vorm de werkgroep Raad aan het stuur om tot een werkgroep met een opdracht om eerst te komen tot een gezamenlijke visie voor de raad.
3. Stem per beleidsthema af welke rol u als raad wilt vervullen, vraag de griffie hierin te ondersteunen en gebruik hiervoor de Lange Termijn Agenda aangevuld met de onderwerpen die de raad zelf wil inbrengen.
4. Vraag het college voorafgaand aan besluitvorming om verschillende scenario's. Maak dit een standaard werkwijze. Doe dit per beleidsthema.
5. Investeer in duaal werken met een duidelijke rolverdeling.
6. Kies voor een efficiëntere overlegstructuur waarin raadsleden meer ruimte krijgen voor oordeelsvorming en discussie en waardoor een gelijkwaardig speelveld ontstaat.
7. Organiseer terugkerende 'benen-op-tafel' gesprekken en gaat door met casusbesprekingen en leg de bevindingen vast in een dynamische ontwikkelmemo.
8. Versterk de positie van de driehoek van burgemeester, griffier en gemeentesecretaris en vraag aan de burgemeester om hierin het voortouw te nemen.

Toelichting op het te nemen besluit

Aanleiding

Directe aanleiding voor het rekenkameronderzoek naar het samenspel tussen raad, college en organisatie in Huizen is de zoektocht van de raad naar een passende rolinvulling in relatie tot het college en de ambtelijke organisatie. In 2023 werd daartoe de werkgroep 'Raad aan het stuur' opgericht. Tijdens het vooronderzoek werd duidelijk dat het thema samenspel leeft bij alle partijen en tegelijkertijd ook zorgt voor ongemak als erover gesproken wordt.

Het onderzoek richt zich op de rolname en -vastheid van de raad, het college en de ambtelijke organisatie, de sociale cohesie en de effectiviteit van de samenwerking tussen de partijen. Deze bevindingen (deel 2 van het onderzoek) vormen de basis voor de conclusies en aanbevelingen (in deel 3 en 4 van het onderzoek). De centrale vraag is:

"In hoeverre is het samenspel tussen de raad, het college en de ambtelijke organisatie doelmatig/doeltreffend en op welke onderdelen zijn er leerpunten?"

Argumentatie

Aanpak onderzoek

Voor het onderzoek zijn verschillende onderzoeksmethoden gebruikt:

- Documentenanalyse: onderzoekers lazen stukken over de rollen van de raad, het college en de ambtelijke organisatie, hun onderlinge samenspel en ontwikkelbewegingen. In algemene zin én ten aanzien van twee specifieke cases.
- Interviews: onderzoekers voerden diverse (groeps)gesprekken met (een vertegenwoordiging van) het college, de raad, de griffier en de ambtelijke organisatie.
- Casusonderzoek: onderzoekers voerden diverse groepsgesprekken met vertegenwoordiging raad, college en ambtelijke organisatie voor twee cases: 1. de ontwikkeling van het BNI-terrein en 2. Grip op het Sociaal Domein (met een Dashboard Sociaal Domein). Bevindingen uit deze gesprekken zijn in de vorm van leergeschiedenis als bijlagen F en G opgenomen in het rapport.
- Spiegelsessies: De hoofdlijnen van de bevindingen zijn tussentijds in een spiegelsessie getoetst op juistheid, volledigheid en herkenbaarheid.

Voor de bevindingen verwijzen we naar deel 2 van het onderzoek (pagina 14 tot 25).

Conclusies uit het rapport

Op basis van de bevindingen zijn door de onderzoekers van &vandeLaar drie hoofdconclusies opgesteld met in totaal 10 aandachtspunten (pagina 27 en 28). Kort aangeduid zijn de aandachtspunten:

Geen gedeelde visie op rol

1. Een gedeelde visie ontbreekt bij de raadsleden over de invulling van de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol van de raad.
2. De rollen zijn niet duidelijk verdeeld tussen de raad, het college en de ambtelijke organisatie.
3. Het ontbreekt aan afspraken over dualisme.
4. Partijen nemen weinig verantwoordelijkheid voor het samenspel en het collectief.

Sociale cohesie: werken aan samenspel moet nog worden geagendeerd

5. Afspraken op papier ontbreken, en verwachtingen lopen in de praktijk uiteen.
6. Er is geen systematisch gesprek over het samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie.
7. Partijen hebben een afwachtende houding naar elkaar en zijn conflict mijndend.

Onzichtbaarheid afspraken staat doelmatig en doeltreffend samenspel in de weg

8. Het gebrek aan duidelijkheid creëert onzekerheid binnen de gemeenteraad en maakt het voor het college en organisatie moeilijk om efficiënt en effectief te anticiperen op verwachtingen van de raad.
9. Energie en tijd gaan verloren om voortdurend af te stemmen. Dat belemmert doelmatig en doeltreffend werken.
10. Er liggen kansen om het samenspel te verbeteren door het vragen, geven en nemen van ruimte.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies hebben de onderzoekers van &vandeLaar aanbevelingen opgesteld. (zie pagina 30-31 van het rapport). Deze aanbevelingen zijn door de rekenkamer aangescherpt tot de volgende drie aanbevelingen aan de raad over de rolinvulling, de sociale cohesie en de effectiviteit van het samenspel.

1. **Rolinvulling raad** (sluit aan op aandachtspunten 1 en 2 van de conclusies)
 - a. **Kies voor een gezamenlijke rolopvatting** voor de invulling van de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol raad; dit kan per beleidsthema verschillen.
 - b. Vanwege de verdeeldheid over de rolopvatting van de raad is de werkgroep 'Raad aan het stuur' niet effectief gebleken: **vorm deze werkgroep om** tot een werkgroep met een opdracht om eerst te komen tot een gezamenlijke visie en rol voor de raad.
 - c. Stem daarbij van te voren **per beleidsthema** af **welke rol** u als raad wilt vervullen. Vraag de griffie om hierin te ondersteunen. Gebruik hiervoor de Lange Termijn Agenda (LTA) aangevuld met de onderwerpen die de raad zelf wil inbrengen (kaderstelling).
 - d. Vraag aan het college voorafgaand aan besluitvorming om **verschillende scenario's**. Maak dit een standaard werkwijze. Doe dit per beleidsthema.
 - e. **Investeer in duaal werken met duidelijke rolverdeling** (sluit aan op aandachtspunten 3 en 4 van de conclusies). We bevelen aan om de wethouders niet meer te laten aansluiten bij het fractieoverleg, zodat de informatievoorziening voor alle raadsleden hetzelfde is. De voorsprong in informatie van de coalitie t.o.v. de oppositie belemmert het samenspel. Er is op deze manier geen gelijkwaardig speelveld, wat essentieel is voor een effectief samenspel.
 - f. Kies voor een **efficiëntere overlegstructuur** waarin raadsleden meer ruimte krijgen voor oordeelsvorming en discussie en waardoor een gelijkwaardig speelveld ontstaat, een overlegstructuur volgens het BOB-model is hiervoor een goede mogelijkheid.
2. **Sociale Cohesie** (sluit aan op de aandachtspunten 5, 6, 7 en 8 van de conclusies)

Organiseer terugkerende 'benen-op-tafel' gesprekken; start daarbij in eerste instantie met de in het onderzoek eerder gevoerde **casusgesprekken**. Uit wederzijds respect is in Huizen een te voorzichtige omgang met elkaar ontstaan. Conflicten worden vermeden en hierdoor wordt effectief omgaan met ongemak belemmerd. Uit de gevoerde casusgesprekken over het Sociaal Domein en het BNI-terrein is gebleken dat dit soort gesprekken een effectieve manier van overleg is om wederzijds begrip te vergroten en gevoeligheden op tafel te leggen en open te bespreken. Dit kan in de vorm van een terugkerend 'benen-op-tafel' gesprek, in eerste instantie onder externe begeleiding. Begin met deze **casussen verder uit te werken**, betrek hierbij de volledige raad, college en ambtenaren om het lerende vermogen van de gemeentelijke bestuur en de organisatie te versterken. Als deze volledig doorgesproken en uitgekristalliseerd zijn, ga dan verder met andere casussen die zich hiervoor lenen. Laat het geleerde vastleggen in een **dynamisch ontwikkelmemo**.

3. Effectiviteit samenspel (aandachtspunten 9 en 10 van de conclusies)

Versterk de positie van de driehoek bij het samenspel: burgemeester, griffier en gemeentesecretaris opereren op de grenzen van de verschillende gremia en vervullen een sleutelrol in het verbinden. Hierbij is het belangrijk om de grenzen te verkennen en zelf actief op zoek te gaan naar mogelijkheden om de raad goed in positie te brengen. *'Ruimte vragen, geven en nemen'* zal het samenspel naar een hoger niveau tillen. Laat de burgemeester als voorzitter van de raad hierin het voortouw nemen.

Interactieve sessie met de raad op 15 oktober 2024

De rekenkamer houdt op 15 oktober met de raadsleden een interactieve sessie, waarin op basis van het onderzoek en aanbevelingen de wensen en vervolgstappen voor de raad worden verkend.

Geheimhouding

Niet van toepassing.

Alternatieven

Niet overnemen van de aanbevelingen van de rekenkamer. Dit zal de effectiviteit en verdere ontwikkeling van het samenspel belemmeren.

Uitvoering inspraak en participatieverordening

Niet van toepassing.

Toegankelijkheid

Niet van toepassing.

Beslistermijn

Besluitvorming 2024

Financiële paragraaf

Niet van toepassing.

Overige Raadsinformatie

Bevoegdheid

Op basis van artikel 185 Gemeentewet legt de rekenkamer haar bevindingen vast in een rapport, en kan zij voorstellen doen aan de raad.

Collegeprogramma

Niet van toepassing.

Begroting

Niet van toepassing.

Eerdere besluiten

Voorgeschreven procedure

Niet van toepassing.

Kader- en beleidsnota's

Niet van toepassing.

Evaluatie

Advies is om de voortgang te evalueren met de raad en het college

Bijlagen

1. Bestuurlijke samenvatting met aanbevelingen;
2. Rapport &vandeLaar: Ruimte vragen, geven en nemen; samenspel in de politieke arena van Huizen, september 2024;
3. Bestuurlijk wederhoor.

De rekenkamer van de gemeente Huizen,

M. Quapp
Voorzitter Rekenkamer

Advies raadscommissie

[in te vullen door raadsgriffier]